

Postanowienie z dnia 14 listopada 2008 r.

II PZ 36/08

W sprawie z zakresu prawa pracy nie ma podstaw do przyjęcia, że wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu zawiera wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych lub jest z nim zrównany.

Przewodniczący SSN Romualda Spyt (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Małgorzata Gersdorf, Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 14 listopada 2008 r. sprawy z powództwa Zofii L.-S. przeciwko Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w S. o zapłatę, na skutek zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 12 sierpnia 2008 r. [...]

o d d a l i ł zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2008 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie, w sprawie [...] odrzucił zażalenie powódki Zofii L.-S. na postanowienie tego Sądu z dnia 28 lipca 2008 r., odrzucającego skargę kasacyjną powódki od wyroku z dnia 18 marca 2008 r. w sprawie z jej powództwa przeciwko Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w S. o zapłatę.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd stwierdził, że przedmiotowe zażalenie (wniesione przez pełnomocnika powódki, będącego radcą prawnym) nie zostało opłacone, zaś powódka na żadnym etapie postępowania nie została zwolniona od kosztów sądowych. Obowiązek wniesienia opłaty od zażalenia wynikał z przepisu art. 35 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.). Sąd podkreślił też, że wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2008 r. przepis art. 117 § 1 k.p.c. w części obejmującej zwrot „zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części” uznany został za

niezgodny z art. 42 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Wobec powyższego zażalenie podlegało odrzuceniu na mocy art. 130² § 3 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powódka wniosła o jego uchylenie, zarzucając naruszenie przepisu art. 117 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym przed dniem 16 czerwca 2008 r., w związku z art. 130² § 3 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c., poprzez niewzięcie pod uwagę, że powódka była zwolniona od kosztów oraz naruszenie art. 35 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 14 tej ustawy poprzez pominięcie tego, iż przepis nakazujący osobie zwolnionej od kosztów uiszczenie opłaty podstawowej został uchylony.

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że powódka jest reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, który ustanowiony został w czerwcu 2008 r., zgodnie z pismem Okręgowej Izby Radców Prawnych w K. - na podstawie art. 117 k.p.c., „czyli dla osoby zwolnionej od kosztów”. Skargę kasacyjną wniesiono w dniu 12 czerwca 2008 r., a więc przed wydaniem wyroku przez Trybunał Konstytucyjny, który nie może wywoływać skutków wstecz. Również przepis art. 14 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, po jego zmianie od 10 marca 2007 r., stanowi, „że osoba zwolniona od kosztów sądowych nie wnosi opłaty sądowej”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest uzasadnione. Skarżąca zdaje się przedstawiać pogląd, iż wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu zawiera w sobie *implicite* wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, który to pogląd jest wywodzony z treści art. 117 § 1 k.p.c., w myśl którego strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części ma prawo zgłosić, na piśmie lub ustnie do protokołu, wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego. Na tle właśnie tego przepisu Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 listopada 1969 r., II CZ 118/69 (LEX nr 6613), wyraził stanowisko prezentowane przez skarżącą. Uwzględniło ono treść powyższego przepisu, z którego wynika, że ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie jest możliwe bez uprzedniego, chociażby częściowego zwolnienia strony od kosztów sądowych. Istotnie, Trybunał Konstytucyjny z dnia 16 czerwca 2008 r., w sprawie P 37/07 (Dz.U. Nr 110, poz.706), uznał, że przepis art. 117 § 1 k.p.c. w części obejmującej zwrot „zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części” jest niezgodny z art. 42 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, co powo-

duje, iż przedstawiany wyżej pogląd stał się nieaktualny. Jednakże przepis ten nie ma w ogóle zastosowania w niniejszej sprawie. Powódka bowiem korzystała z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych, zgodnie z art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w myśl którego nie mają obowiązku uiszczenia kosztów sądowych: pracownik wnoszący powództwo lub strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem art. 35 i 36. W takiej sytuacji uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu uregulowane jest w przepisie art. 117 § 6 k.p.c., zgodnie z którym strona korzystająca z ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych może zgłosić w trybie określonym w § 1-5 wniosek o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego, jeżeli na podstawie oświadczenia, zawartego we wniosku, obejmującego szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, wykaże, że nie może, bez uszczerbku utrzymania swojego i rodziny, ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Zatem ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie jest uzależnione od uprzedniego sądowego zwolnienia strony od ponoszenia kosztów sądowych. Stąd też nawet ta strona, która przykładowo nie została zwolniona przez sąd od opłaty od skargi kasacyjnej, wynikającej z przepisu art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, może się ubiegać o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego w postępowaniu kasacyjnym, z racji ustawowego zwolnienia od kosztów. Nie ma więc podstaw, aby przyjmować, iż wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu - złożony przed wydaniem przywołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego - zawiera w sobie *implicite* żądanie zwolnienia od kosztów sądowych, jeśli ustanowienie tego pełnomocnika nie było uzależnione od uprzedniego zwolnienia od kosztów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 sierpnia 2007 r., II UZ 27/07 - niepublikowane, z dnia 14 stycznia 2008 r., II UZ 39/07 - niepublikowane, z dnia 5 lipca 2008 r., III UZP 6/07, OSNP 2008 nr 17 - 18, poz. 273, z dnia 3 września 2008 r., I UZ 13/08 - niepublikowane).

Zatem wbrew stanowisku skarżącej, skoro wniosła ona jedynie o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, nie złożyła natomiast wniosku o zwolnienie jej od kosztów, ciążył na niej obowiązek wniesienia stosownej opłaty od zażalenia, co wynika z art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Nieuiszczenie tej opłaty przez profesjonalnego pełnomocnika wnoszącego zażalenie w imieniu powódki uzasadniało odrzucenie tego środka zaskarżenia na podstawie art. 130² § 3 k.p.c., stanowiącego, że sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty pismo wniesione

przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego środki odwoławcze lub środki zaskarżenia (w tym między innymi zażalenie) podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

=====